

GUSTAV ŠILIH

(Velenje, 31. 7. 1893 - Maribor, 24. 11. 1961)

Domačija Šilihovih v Podkraju pri Velenju, fotografija je bila posneta po drugi svetovni vojni. Šilihova starša sta bila zaposlena na velenjskem gradu pri grofih Adamovičih, oče kot grajski oskrbnik, mati pa je gospodinjala grajskim hlapcem in deklam. »Starša sta, nemalo pod vplivom takratnih graščakov Adamovičev, skrbela za izobrazbo svojih otrok in tako je tudi mladi Gustav bil deležen šolanja v osnovni šoli in kasneje v nižji gimnaziji. Spočetka mu ni bilo namenjeno, kot tretjemu otroku, da bi šel naprej v šole, saj so lahko starši šolali le dva. Vendar je že takrat bil zaljubljen v knjige, morda zato, ker je kot oskrbnikov sin bil često na gradu, kamor je redno nosil mleko. Tu je, kot je povedal sam, prišel prvič v stik s knjigo, saj so grofje Adamoviči bili zelo priljudni in so mlademu Gustlu (grofica je bila njegova botra) često dovolili dostop do knjižnice. Sprva je bilo šolanje namenjeno najstarejšemu sinu, ker se je pa na paši prehladil, dobil pljučnico in umrl, se je Gustav s 14 leti, leta 1907, vpisal na učiteljske v Ljubljani in tu leta 1912 maturiral. Obdobje šolanja v Ljubljani mu je pustilo lepe spomine. Zelo rad je govoril o dijaških letih, predvsem o obiskih v Velenju, kjer je za vsake praznike vse fante, ki so se šolali od doma, pogostila velenjska gostilničarka, ki je sama imela dva fanta študenta. Takrat so po njegovem pripovedovanju ti mladi fantje lahko spravili neverjetne količine hrane in pijače vaze«. Takšni so spomini na očeta, ki jih zapisal Nikolaj Šilih v jubilejnim zborniku Stoletnica rojstva Gustava Šiliha, ki je leta 1993 izšel v Mariboru. Sicer pa je Gustav Šilih prvih štirinajst let po rojstvu živel Velenju, preostali čas pa predvsem v Mariboru. Vendar je s svojim rojstnim krajem vseskozi ostal povezan. Tako na ravni literarne fikcije (Šaleška dolina je prizorišče njegovega mladinskega romana Beli dvor in mladinske povesti Nekoč je bilo jezero), kot tudi v realnem življenju, kajti z družino je redno preživel počitnice v Velenju.

Rodil se je v Velenju, graščinskemu oskrbniku Lovru in Poloni (rojeni Silovšek) iz Velenja, kjer je tudi končal pet razredov osnovne šole, nato je obiskoval privatno nižjo gimnazijo in leta 1912 maturiral na ljubljanskem učiteljskem. Strokovno se je izpolnjeval v tujini, leta 1928 pa je v Zagrebu diplomiral na Višji pedagoški šoli iz pedagogike, psihologije in nemškega jezika s književnostjo.

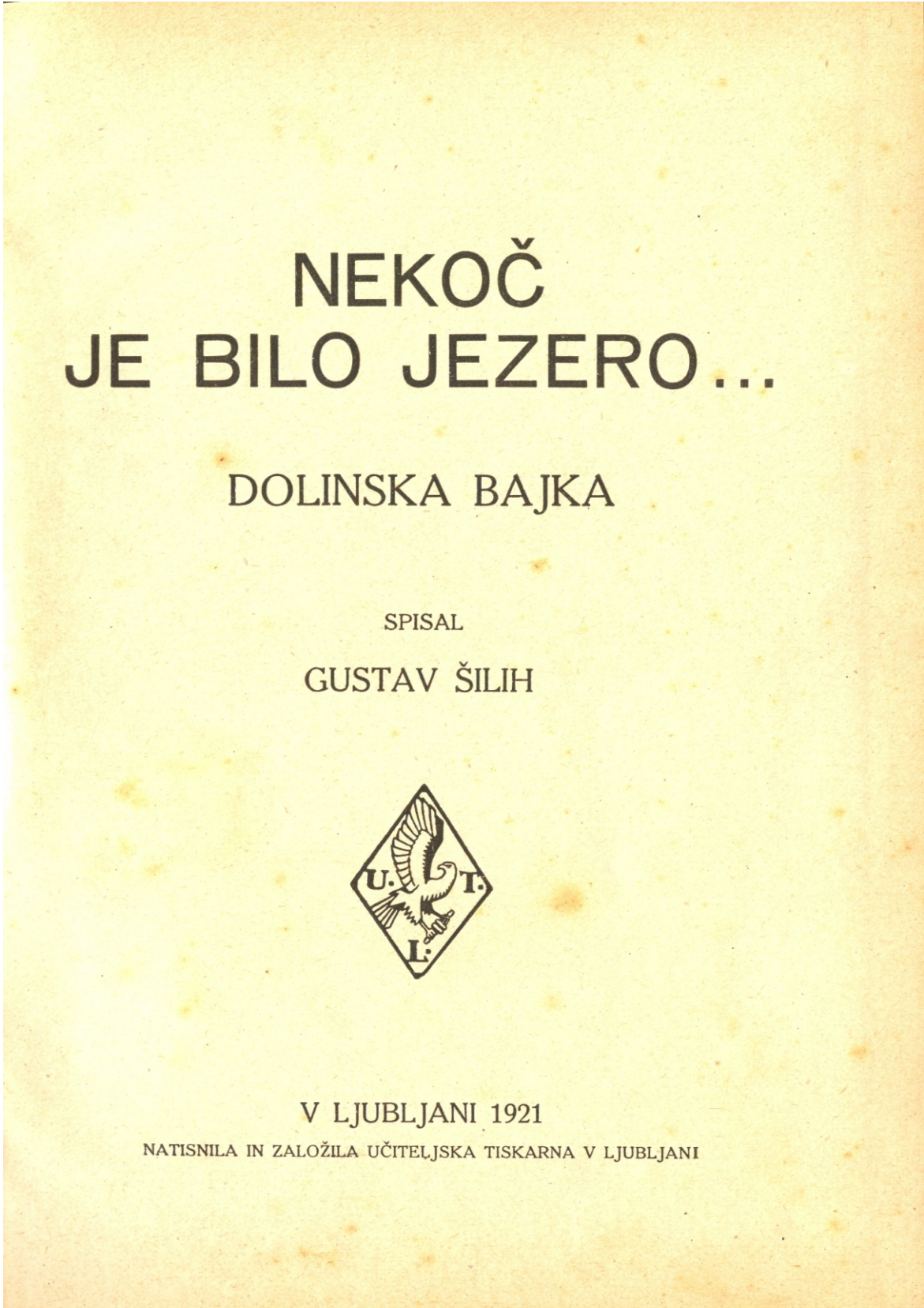
Kot učitelj se je najprej zaposlil v Preboldu, med 1. svetovno vojno je bil ranjen na Soški fronti, leta 1918 je bil Maistrov borec, nato je krajši čas poučeval na mariborski realki. Od leta 1919 do 1927 je bil profesor na trgovski srednji šoli v Mariboru, leta 1928 v Celju, nato je do leta 1950 poučeval na mariborskem učiteljskem, vmes pa je medvojni čas preživel v Grazu. Leta 1952 je ustanovil Vzgojno posvetovalnico, ki jo je vodil do leta 1961.

Šilih se je ukvarjal z didaktiko, mladinsko psihologijo, izobraževanjem učiteljev in družinsko vzgojo. Je avtor številnih knjig, ki sodijo v vrh slovenske pedagogike in didaktike in ju je dvignil na evropsko raven. Napisal je deset knjig in nad 60 obsežnejših ter okoli 300 krajših razprav in člankov. Njegovo temeljno, delo Očrt splošne didaktike, je izšlo neposredno po smrti leta 1961, od preostalih del pa naj omenimo Metodiko slovenskega jezikovnega pouka (1951), Vzgojna sredstva naše družine (1955), Vzgoja naših otrok (1955) in Učna načela naše šole (1961). Bil je tudi urednik Roditeljskega lista in Pedagoškega zbornika.

Šilihovo literarno ustvarjanje je bilo v senci njegovega dela na področju pedagogike. Znan je predvsem po mladinski povesti Nekoč je bilo jezero (1921, ponatis 1999) in mladinskem romanu Beli dvor (1938, ponatis 1997). Kot literat je pričel objavljati prozo pod psevdonimom Graščan v reviji Domači prijatelj, ki jo je urejala Zofka Kvedrova, v manjši meri pa je pisal tudi poezijo. Napisal je tudi dramo Kaverna, ki so jo leta 1932 postavili na oder Mariborskega gledališča, v rokopisu pa je ostala nedokončana povest o življenju velenjskih rudarjev z naslovom Grbavi plemič.

Vsi dokumenti, rokopisi, tipkopisi in fotografije so iz arhiva Muzeja Velenje.

Neposredno po izbruhu 1. svetovne vojne je bil Gustav Šilih vpoklican v avstroogrsko vojsko. Po končani kadetski šoli se je kot oficir boril na Soški fronti, kjer je bil tudi hudo ranjen. Leta 1918 je kot Maistrov borec sodeloval pri osvoboditvi Maribora in slovenske severne meje. Tudi drugi svetovni vojni se ni mogel izogniti, kajti bil je mobiliziran in kot rezervnega oficirja jugoslovanske vojske so ga zajeli Nemci.

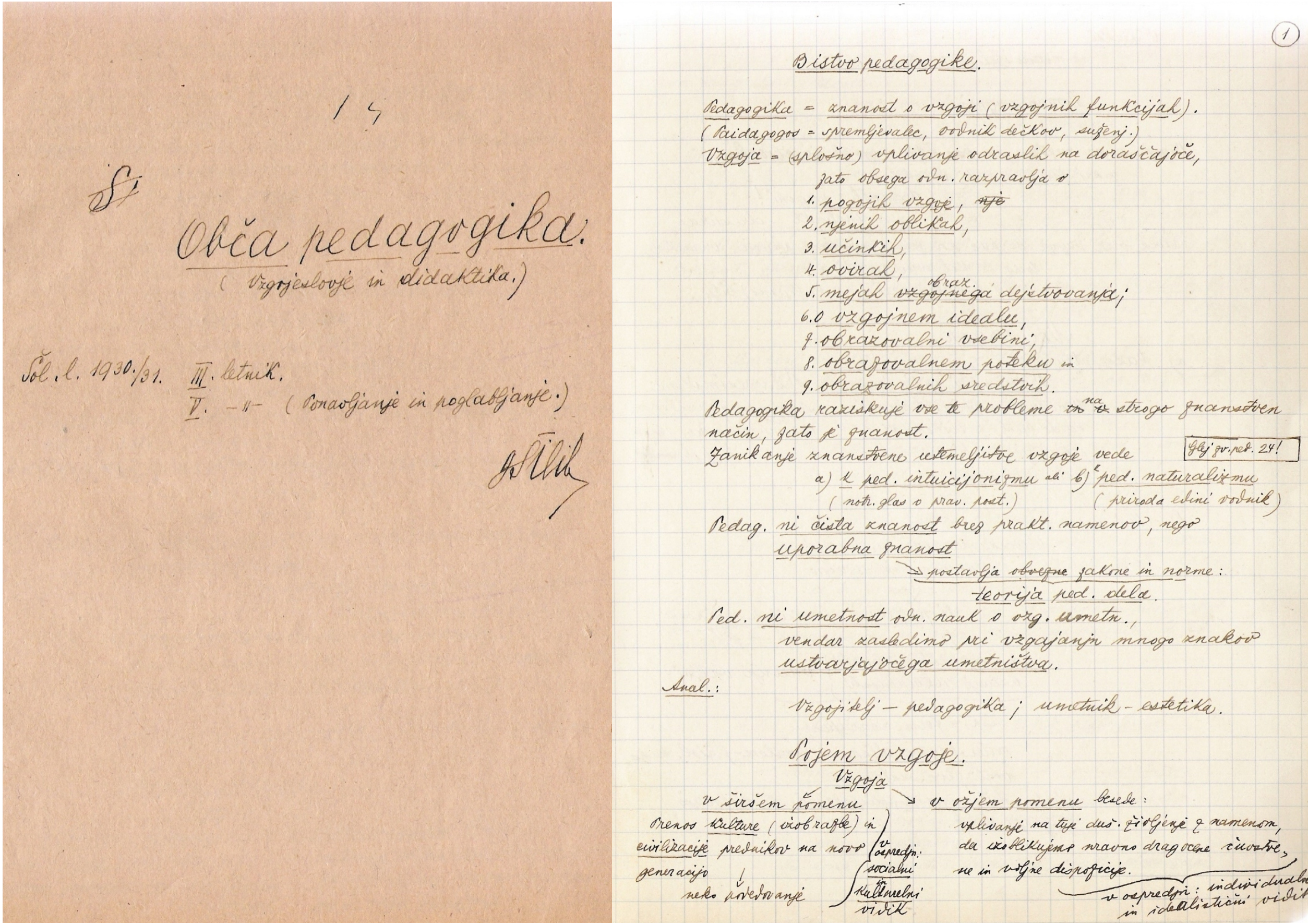
Knjižni literarni prvenec, Nekoč je bilo jezero, je Šilih označil za mladinsko bajko. Čas dogajanja je postavil v 7. stoletje, v čas Vitogoevega uničenja starorimske Celeie, ko so Slovani živeli v skupnosti zadrug. Prizorišče zgodbe je Šaleška dolina z jezerom, v katerem živi tamkajšnjim prebivalcem Zaleščanom smrtonosni zmaj Pozoj, ki ga pokončajo tako, da izsušijo jezero.

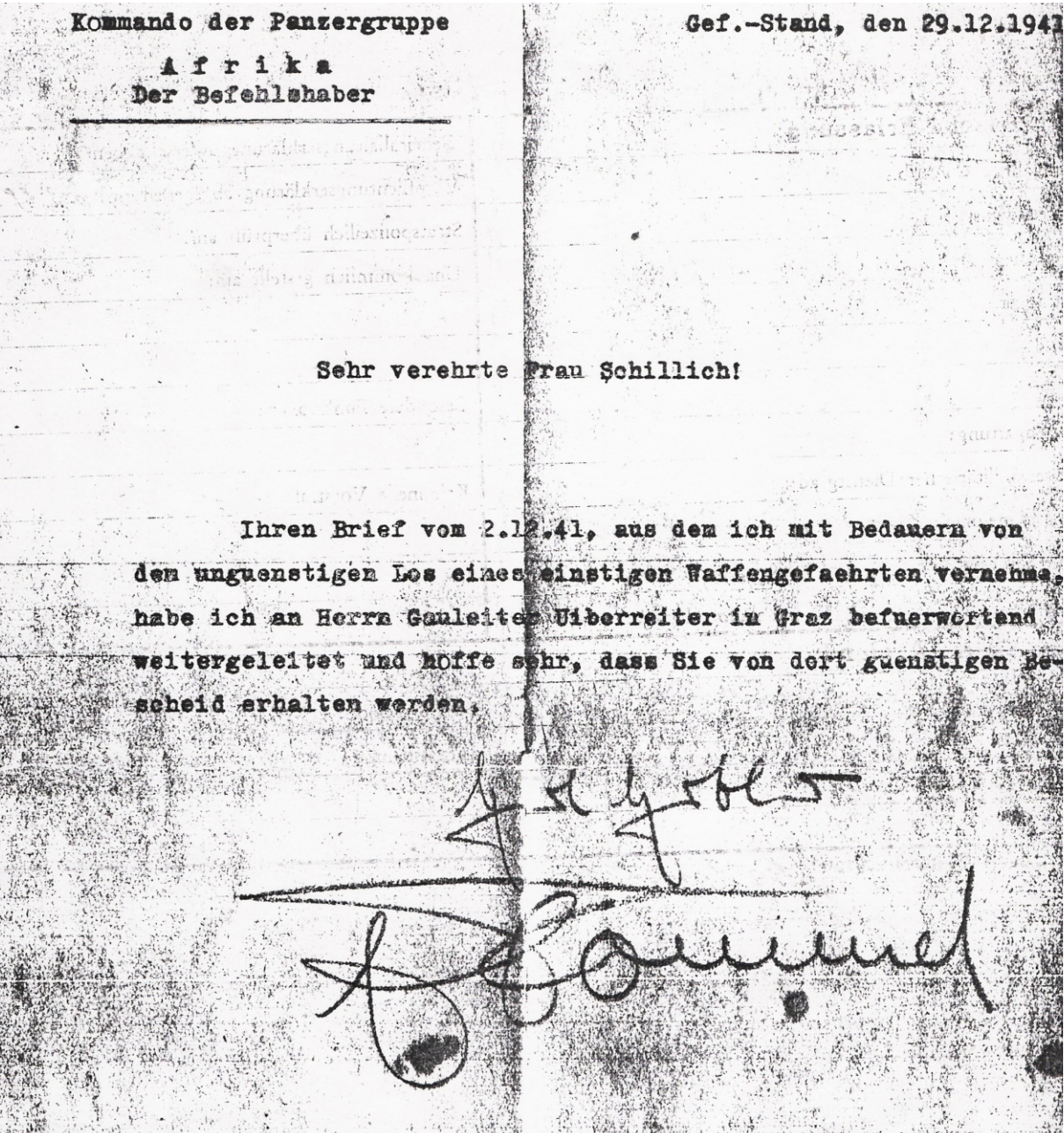
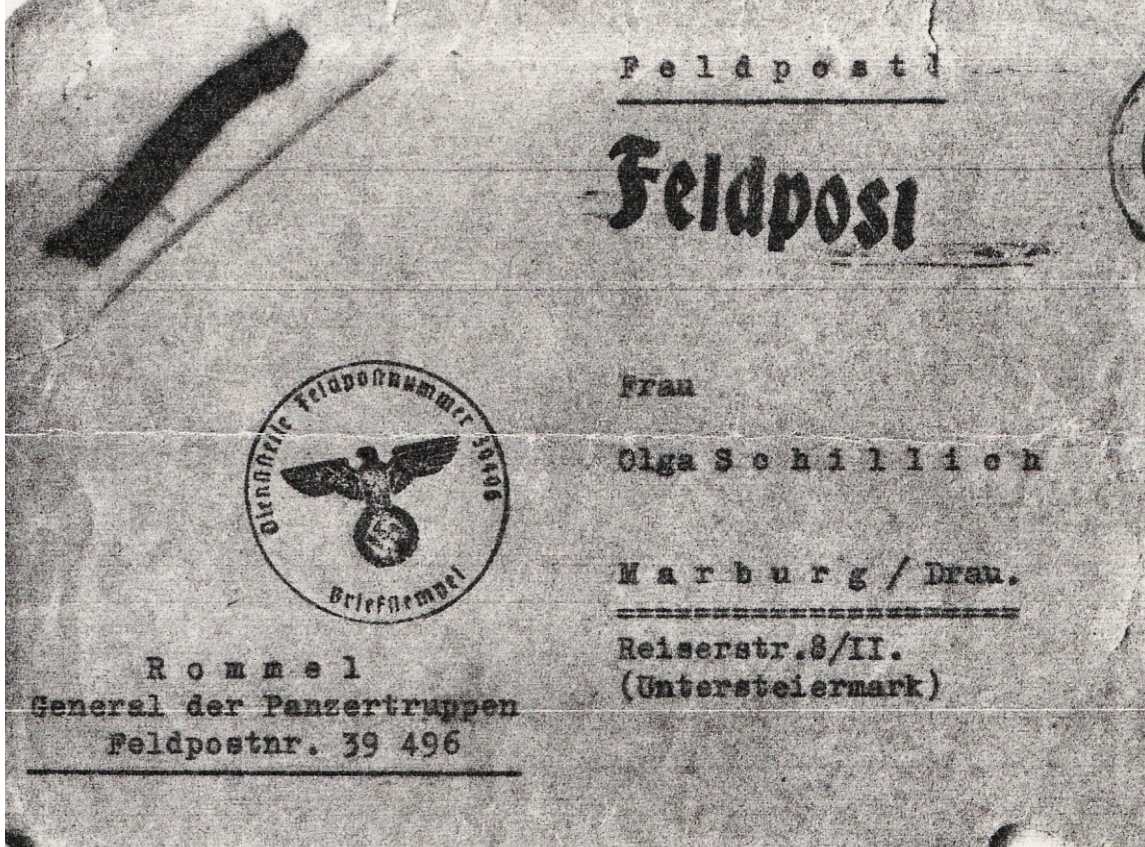
Na fotografiji, ki je bila posneta leta 1937 v Podkraju, so od leve Gustav Šilih, sestra Cilka in brata Karel ter Jože.

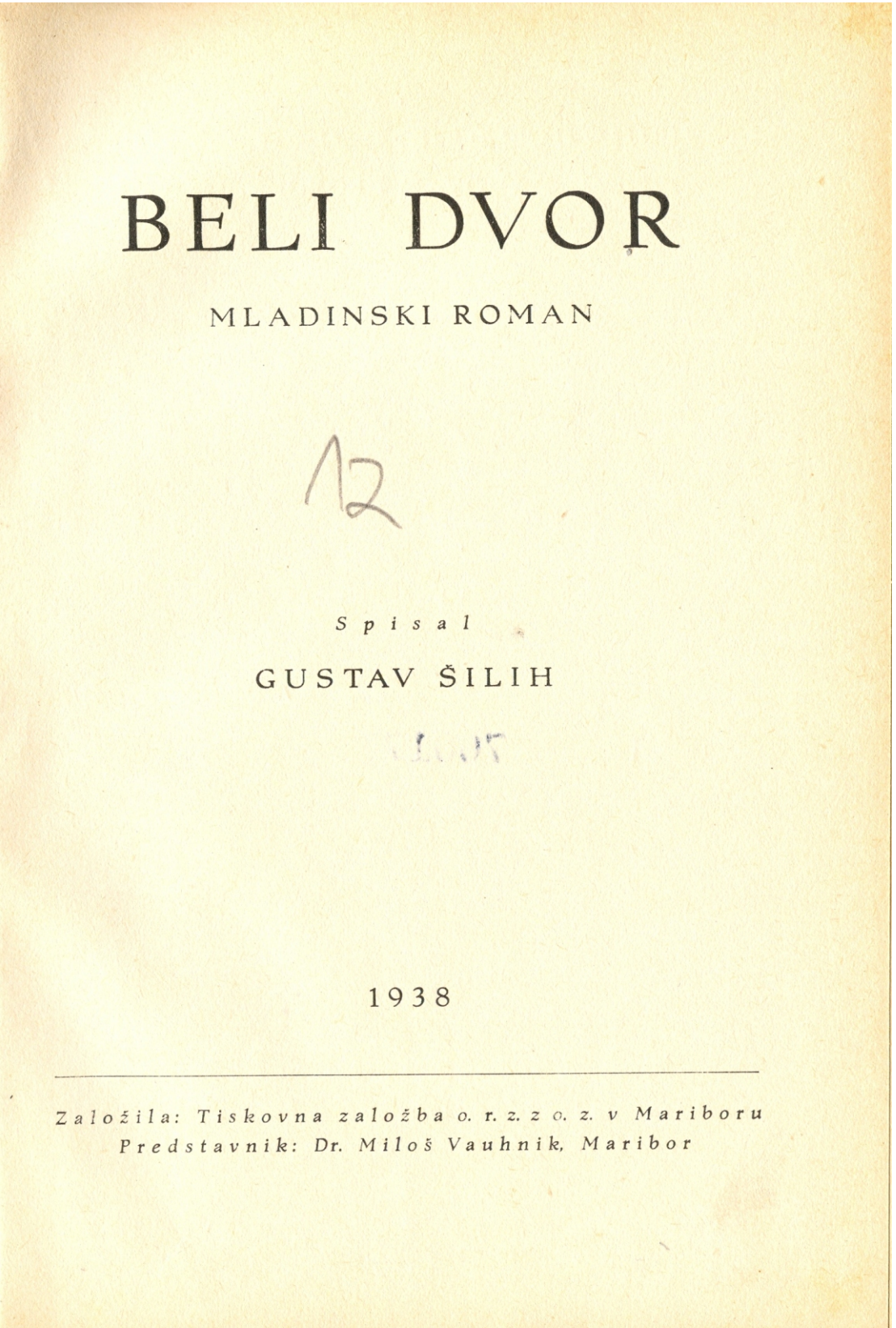
Poročna fotografija Gustava Šiliha in žene Olge.

Šilihovi zapiski za predavanja iz obče pedagogike v šolskem letu 1930/1931. Slovel je po svoji doslednosti in skrajni natančnosti pri delu. Rokopisi, ki jih je oddajal, so bili brez napak, študijski zapiski pa lepopisni in vzorno urejeni. Tudi v starosti, ko bi se lahko zanašal na rutino, se je na predavanja skrbno pripravljajl.

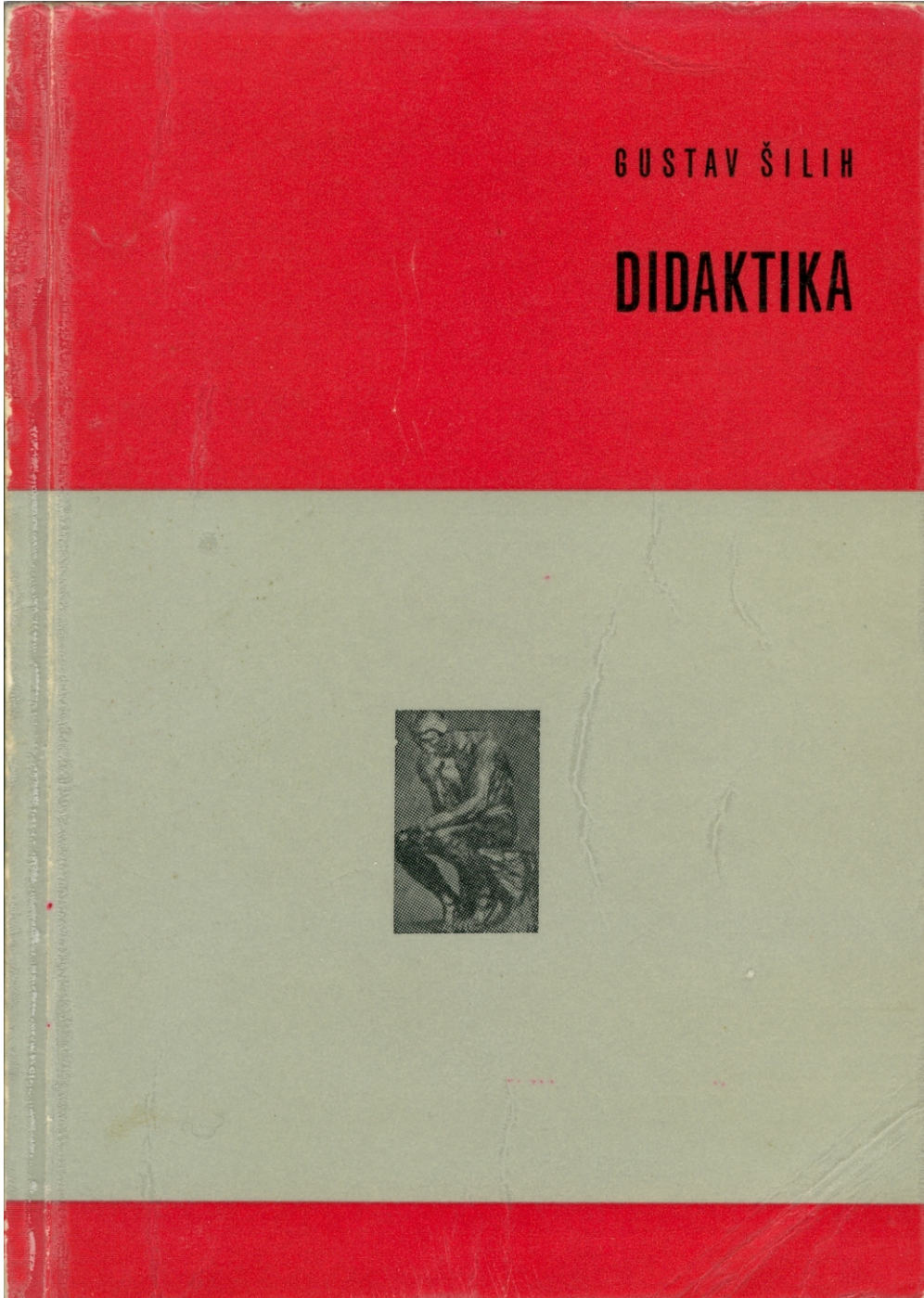
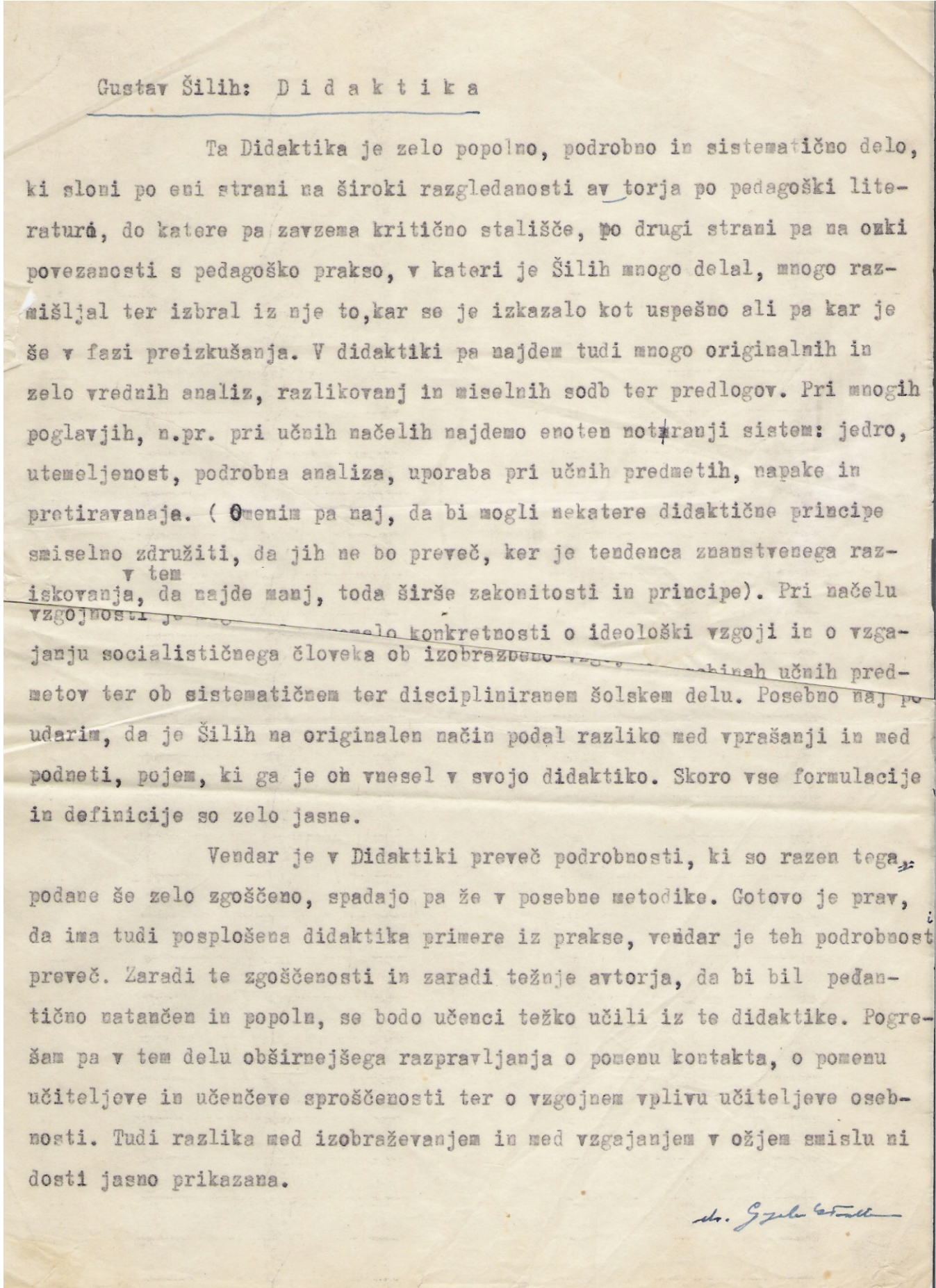

»Komanda oklepne skupine Afrika. Poveljujoči. Na bojnem položaju, dne 29. 12. 1941. Spoštovana gospa Šilih! Vaše pismo z dne 2. 12., iz katerega sem z obžalovanjem zvedel za neprijetno usodo nekdanjega bojnega tovariša, sem s priporočilom posredoval g. gauleiterju Uiberreiterju v Gradec in močno upam, da boste od tam prejeli ugodno rešitev.« To je odgovor nemškega feldmaršala Erwina Rommla Šilihovi ženi Olgi, v katerem ji obljublja, da bo posredoval za njenega moža. Rommel je obljubo izpolnil in Šiliha so Nemci tri tedne po Rommlovem pismu izpustili iz vojnega ujetništva. Znanstvo med njima izhaja iz prve svetovne vojne, ko je Rommla na Soški fronti iz italijanskega obroča rešil oddelek mitraljezcev pod vodstvom Šiliha, ki je za to prejel tudi odlikovanje železni križec. Pismo hrani Šilihova družina. Zaradi Šilihove nacionalne zavednosti in opravičenega strahu pred maščevanjem lokalnih oblasti (njegovo delo Beli dvor je bilo na gestapovskem seznamu knjig, ki jih je treba uničiti), med drugo vojno ni mogel živeti v Mariboru, v Ljubljano, kamor ga je vabil starejši brat, pa se ni mogel preseliti. Zato si je našel službo v graški knjigarni Kinreich.

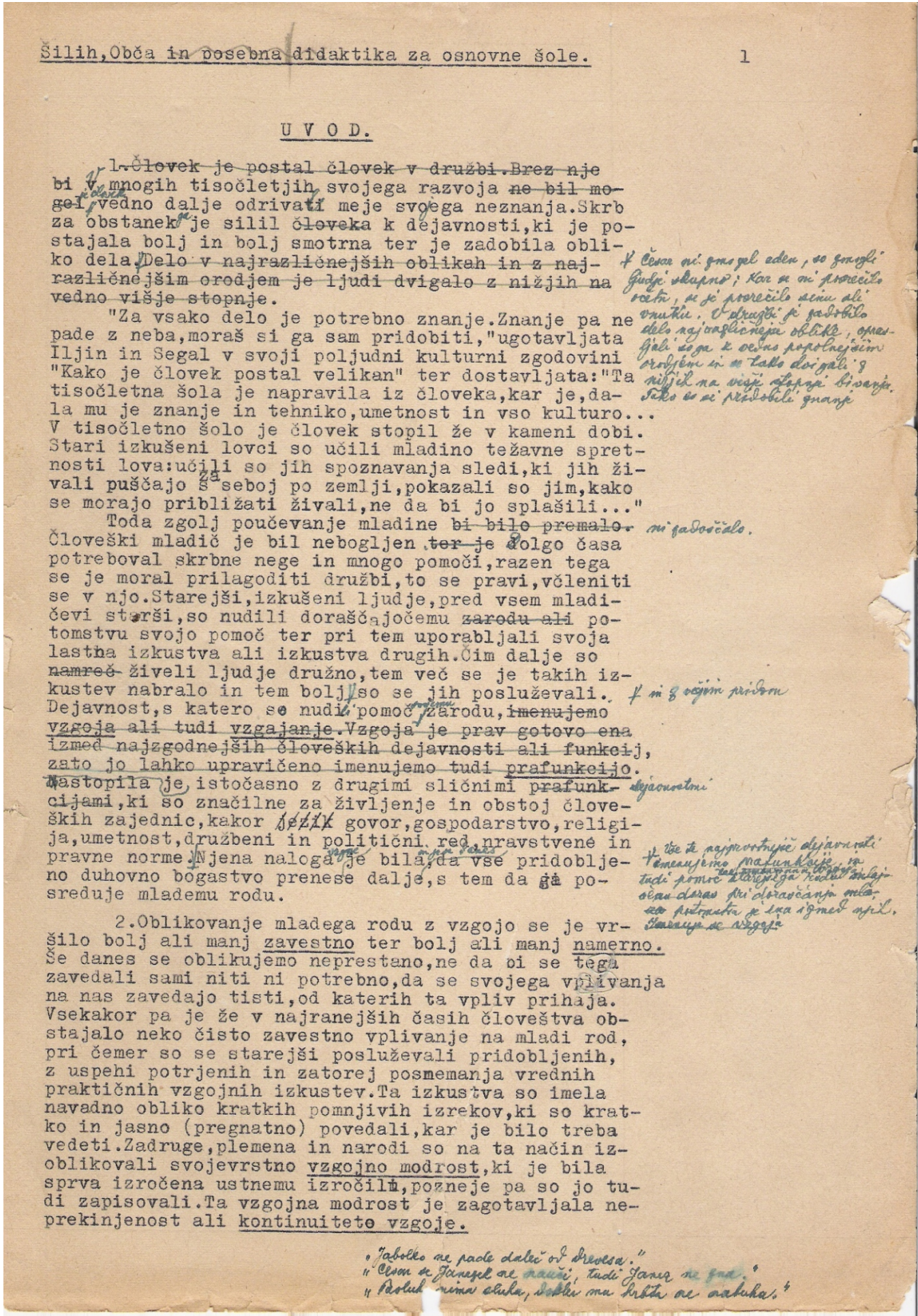

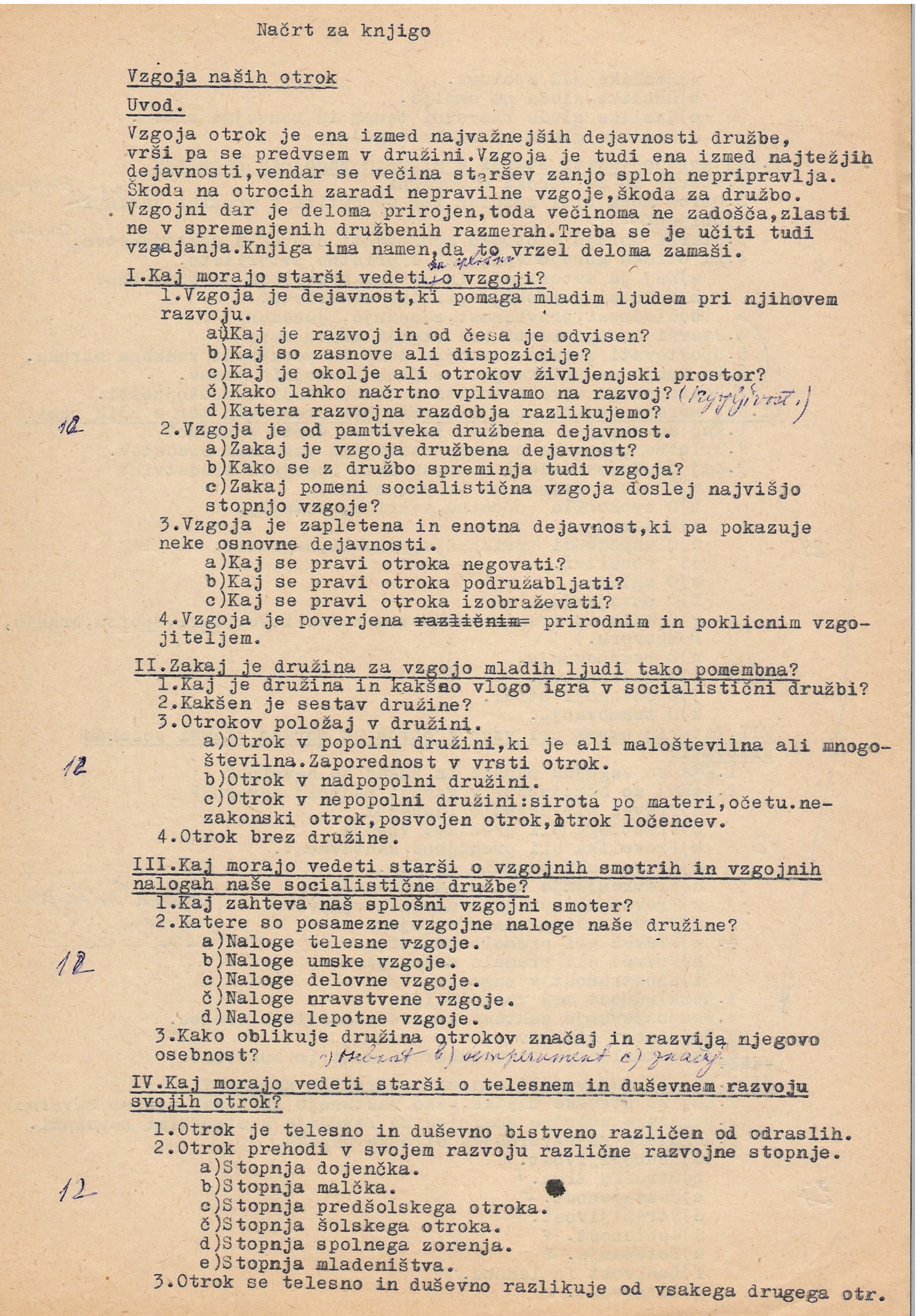
Tudi ta fotografija je bila posneta leta 1937 v Podkraju. V zadnji vrsti sta Gustav Šilih z ženo Olgo, pred njima sta sin Marko in hčerka Alenka ter brat Karel z družino.

Pripombe enega najvidnejših slovenskih teoretikov pedagogike, univerzitetnega profesorja in vodje Oddelka za pedagogiko na ljubljanski Filozofski fakulteti, dr. Stanka Gogala h knjigi Didaktika, ki je povzetek Šilihovih dognanj v tej stroki. Delo je izšlo leta 1966, štiri leta kasneje pa je izšel ponatis. Leta 1967 je knjiga izšla tudi v srbohrvaškem prevodu.

Koncept Šilihove Obče in posebne pedagogike za osnovne šole z njegovimi rokopisnimi popravki, ki ga je pisal v letih 1946 in 1947.

Šilihov tipkopis osnutka njegove knjige Vzgoja naših otrok, ki je izšla leta 1955 v rekordni nakladi 80 tisoč izvodov!

Gustav Šilih s sinom Markom v Mariboru pred 2. svetovno vojno.

A

1. Naslednji glavni Makarenkove spise!
2. Nizki ravni formalni stepanj od Herbartia preko Jellera do Leina!
3. Katere pedagogi so odblanjali sistematizacijo v učnem delu? kaj vegaš o učnem delu?
4. Kdaj glavne pedagoške ideje Marx in Engelsa!
5. V čem vidi Makarenko rešitve pedagoške didaktike?
6. Naslednji pomembni angleški pedagogi!
7. Kdaj glavni francoski revol. na ped. območju.
8. Kaj je glavna osnova ped. pri Frobelu?

B

1. Naslednji Pestalozzi-jeve spise!
2. Nizki ravni histor. pragmatizma v ped. v kasolenatornerjani dravoff. razgovor!
3. Katere pedagogi so temeljni nasloni pedagoške na ljudstvo?
4. Kdaj glavne pedagoške ideje Lenina in Stalina!
5. Kaj je bil Makarenko do kolonizir. stroja?
6. Naslednji pomembni francoski pedagogi! rusa
7. Kdaj glavni ped. evolucije pred na ped. obm.
8. Kaj je glavna osn. ped. pri Koiaskem?

Zbirnik

Vprašanja in odgovori pedagogike:

1. Vaga v antiki.
2. J. K. Klemenčič in njegove ped. ideje.
3. Primerjaj Rousseauja s Tolstojem!

M. Šiliha

1. Glavni predstavniki antične pedagogike.
2. John Dewey. V čem je John Dewey vplival na ped.
3. Primerjaj Pestalozzija z Makarenkom. (ped. part. ped. 2.)

Vprašanja in odgovori pedagogike:

Zbirnik

1. Kdaj avtoritativni ped. učitelja in njegove vloge v uč. delu.
2. Izvenrazredno in izvenredno. Kdaj učence?
3. Kdaj drugič na območju moralne vzgoje.

M. Šiliha

1. Kdaj učitelja v special. družbi v spl. in v f. L. R. J. pravi.
2. Kdaj, pomen in delo ped. org.
3. Glavne oblike študijskega dela z domom. (Menc. dom. vzgoja, ped. kons., ped. p. red. del., ped. red. svet.)
4. Evidenca, planiranje in izvedba učno - vzgojnega dela v uč. delu.

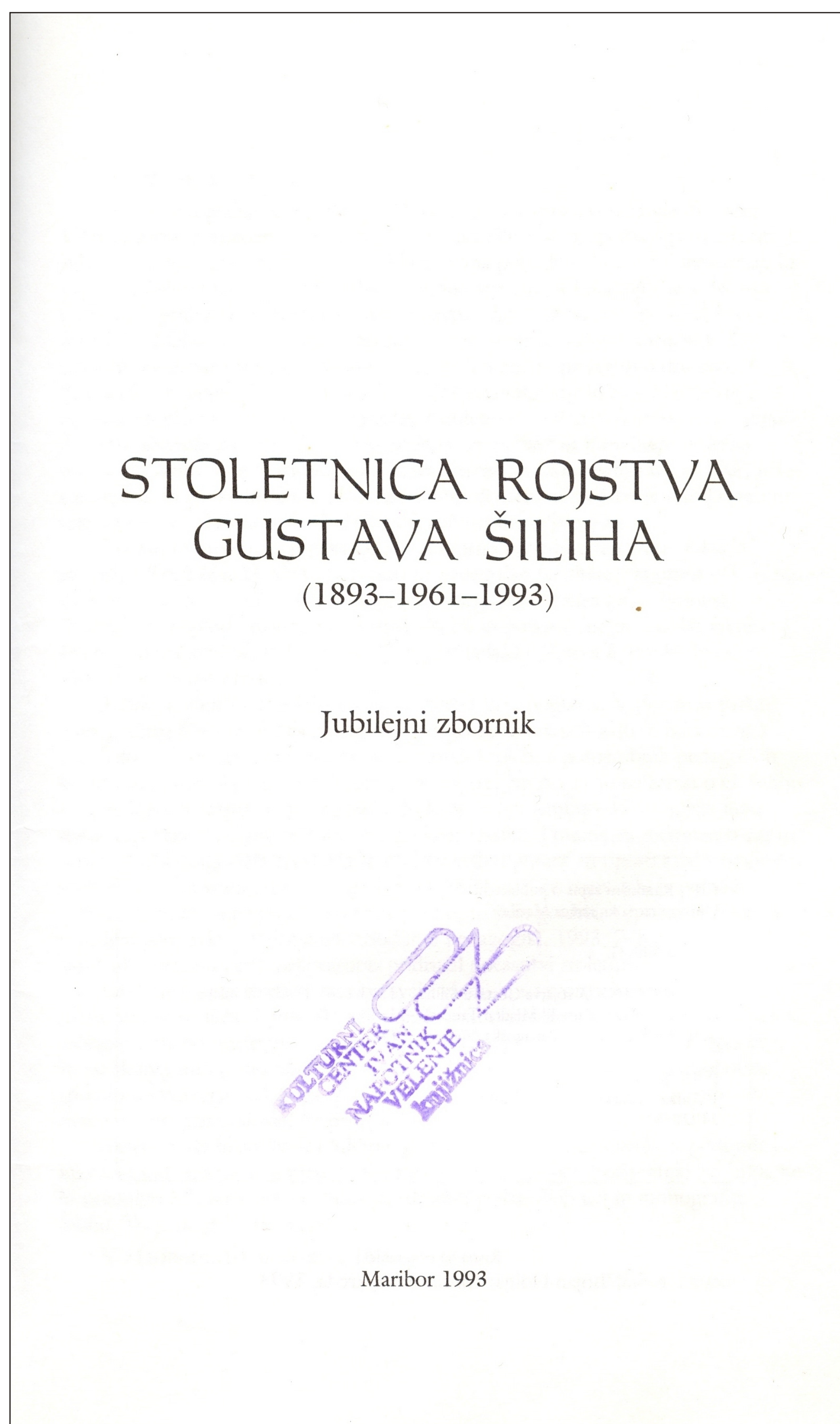
Ped.:

Ped. —
 Krasja +
 Hla —
 Cotic M. —
 Krasja J. —

Šilihov zveščič z vprašanji iz pedagogike, ki jo je poučeval na mariborskem učiteljskišču.

Očrt Splošne didaktike velja za Šilihovo življenjsko delo, ki ga ocenjujejo kot najboljše slovensko didaktično delo. Obsega vsa teoretska in praktična spoznanja iz avtorjevega obdobja.

Leta 1993 so v Mariboru počastili stoletnico rojstva Gustava Šiliha z vrsto dogodkov. Hkrati z izidom jubilejnega zbornika je bil na pedagoški fakulteti njegovemu spominu namenjen simpozij z naslovom Koncept šole med teorijo in prakso, v prostorih fakultete so tudi odkrili bisto Gustava Šiliha in mu posvetili slavnostno akademijo, o njegovem življenju in delu pa so v univerzitetni knjižnici odprli razstavo.